

besluit kan komen, dat men niet durft handelen uit vrees voor de gevolgen.

Weifelen is niet kunnen komen tot een besluit, omdat het ons ontbreekt aan geestkracht, aan doortastendheid.

Dralen duidt meer op het node overgaan tot een handeling, vooral tengevolge van een zekere vreesachtigheid.

Talmen is uit aarzeling, tegenzin, laksheid of een andere beweegreden het verrichten van een handeling uitstellen.

Hij aarzelt niet te doen wat hij zijn plicht acht. Zij was te rechtschapen, dan dat zij een ogenblik zou hebben kunnen aarzelen in het volbrengen van haar plicht.

Zij schromen voorstellen te doen, die hen naderhand zouden kunnen berouwen. Schroom niet de Heer om hulp te vragen.

Hij weifelde erg lang, alvorens te besluiten. Door zijn weifelende houding, liet hij de geschikte gelegenheid voorbijgaan.

Door zijn dralen is hij te laat aangekomen.

Nu talmde hij niet langer en ging terstond aan 't werk.

137. AAS, KRENG.

Dood lichaam, inzonderheid van een dier.

Bij **aas** denkt men vooral aan een dood lichaam, waarop andere dieren, als op een prooi, komen azen.

Bij **kreng** staat het denkbeeld van verrotting, van iets stinkends en walgijs, bepaald op de voorgrond.

De hond wilde het aas niet vreten. Een stinkend aas.

Roofvogels die op de kringen azen, vooral van jonge lammeren. Dode kringen van paarden, buffels, enz. (CONSCIENCE)

138. AAS, VOEDER.

Aas is het voedsel, dat de dieren in de vrije natuurstaat zich zelven als buit of prooi verschaffen; het wordt veelal met minachting gezegd.

Voeder of **voer** is het voedsel, dat zij in onvrije staat of als huisdieren uit de handen van de mens ontvangen.

De vogels zoeken het aas voor hun jongen. Van de honger opgedreven, huilt wolf en tijger om zijn aas. (BILDERDIJK)

Hij geeft de mussen voeder. De dieren in de dierentuin krijgen elke dag hun voeder. Zevenzaad is het beste voer voor de kanaries.

139. ACHEELOOS, ONACHTZAAM, ONOPLETTEND, SLORDIG, ZORGELOOS.

De nodige zorg missende, geen zorg dragende voor hetgeen men moet behartigen.

Achteloos en **onachtzaam** wijzen op het ontbreken van de eerste oplettendheid en zorg. **Achteloos** is sterker, daar het wijst op een gewoonte, dus op een gebrek; **onachtzaam** slaat meer op een bepaald geval, het is dus slechts een fout.

Onoplettend geeft te kennen, dat men vluchtig over iets heenloopt, er niet bij verwijlt noch er zijn aandacht op vestigt.

Slordig noemt men hem, die achteloos is uit traagheid en meer nog uit onordelijkheid, zodat hij zijn zaken niet voldoende behartigt en dus uit zijn werk zijn gebrek duidelijk blijkt.

Zorgeloos (voor zover het met **onachtzaam** synoniem is) wordt gezegd van hem, die, luchthartig en onnadenkend, zich om zijn zaken niet bekommert en vergeet er de nodige zorg aan te besteden.

Hij is achteloos in al zijn zaken. Hoe kunt ge zo achteloos zijn en de enige goede kans verzuimen? Ik heb nooit achtelozener mens gezien.

Is men niet los en onachtzaam, omtrent hetgeen wij te doen hebben, uit gebrek van het aandachtig overwegen onzer plichten? Hij veranderde de onachtzame houding niet, maar wees hem een der stoelen aan ten teken dat hij zich kon nederzetten. (SCHIMMEL)

Die onoplettend is doet gewoonlijk hetgeen hij doen moet slechts ten halve. Een onoplettende leerling.

De huidige secretaris is slordig en lui, hij is de man niet om zulke gewichtige betrekking te bekleden. Ik ben een van de twee of drie slordige mensen, die verzuimd hebben hun onderwerp op te geven. (J. v. RUSWICK JR.)

Hij is zorgeloos in alles. 't Is een zorgeloos mens.

140. ACHTERAAN, ACHTERNA.

Bijwoorden van plaats.

Achteraan veronderstelt onmiddellijke aansluiting.

Achterna veronderstelt enige tussenruimte.

Ik bleef opzettelijk achteraan. Hij liep achteraan, alsof hij er niet bij hoorde. Wij wandelden op ons gemak achteraan.

De verenigde Franse macht trok toen de Britsen veldheer achterna. Toen sprong hij van 't paard... en liep naar binnen, en ik hem achterna.

141. ACHTERDOCHT, KWAAD VERMOEDEN, ARGWAAN, MISTROUWEN, WANTROUWEN, VERDENKING.

Het geloof, met meer of minder twijfel, aan de mogelijkheid van iets kwaads, dat ons bedreigt of benadeelt.

Achterdocht en **argwaan** geven het geloof te kennen aan het bestaan van een kwaad, waarvan men geen duidelijke voorstelling heeft; zij behoeven ook niet noodzakelijk een aangewezen persoon te betreffen.

Achterdocht onderstelt, dat men aanvankelijk geen kwaad vermoedde; het drukt alleen uit, dat men niet meer gerust is, dat men een onbepaalde vrees voelt, omtrent de handelingen of bedoelingen van anderen.

Wanneer door verder nadenken en vergelijken, de voorstelling bepaalde vormen aanneemt en aldus grotere waarschijnlijkheid verkrijgt, gaat de achterdocht over tot **kwaad vermoeden**.

Argwaan wijst op het koesteren van allerlei kwade gedachten, die geheel onbepaald kunnen zijn; het drukt ook altijd de bijgedachte uit van ongegronde verdenking en geeft aan het woord een ongunstige betekenis ook ten aanzien van hem, die de argwaan voedt; men vindt die dan ook alleen bij zwakke karakters of bij lieden die zelf kwade voornemens koesteren.

Mistrouwen, **wantrouwen** en **verdenking** hebben altijd betrekking op een aangewezen persoon.

Mistrouwen is de zachtste uitdrukking en is niets anders dan de ontkenning van vertrouwen.

Wantrouwen is sterker dan **mistrouwen**; men wantrouwt iemand, wiens handelingen aanleiding geven om hem niet te vertrouwen.

Beide woorden zien dus op toekomende handelingen van personen, met wie wij te doen hebben.

Verdenking heeft betrekking op het verleden; het is een tamelijk sterk vermoeden, dat iemand zich reeds aan verkeerde handelingen heeft schuldig gemaakt.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

